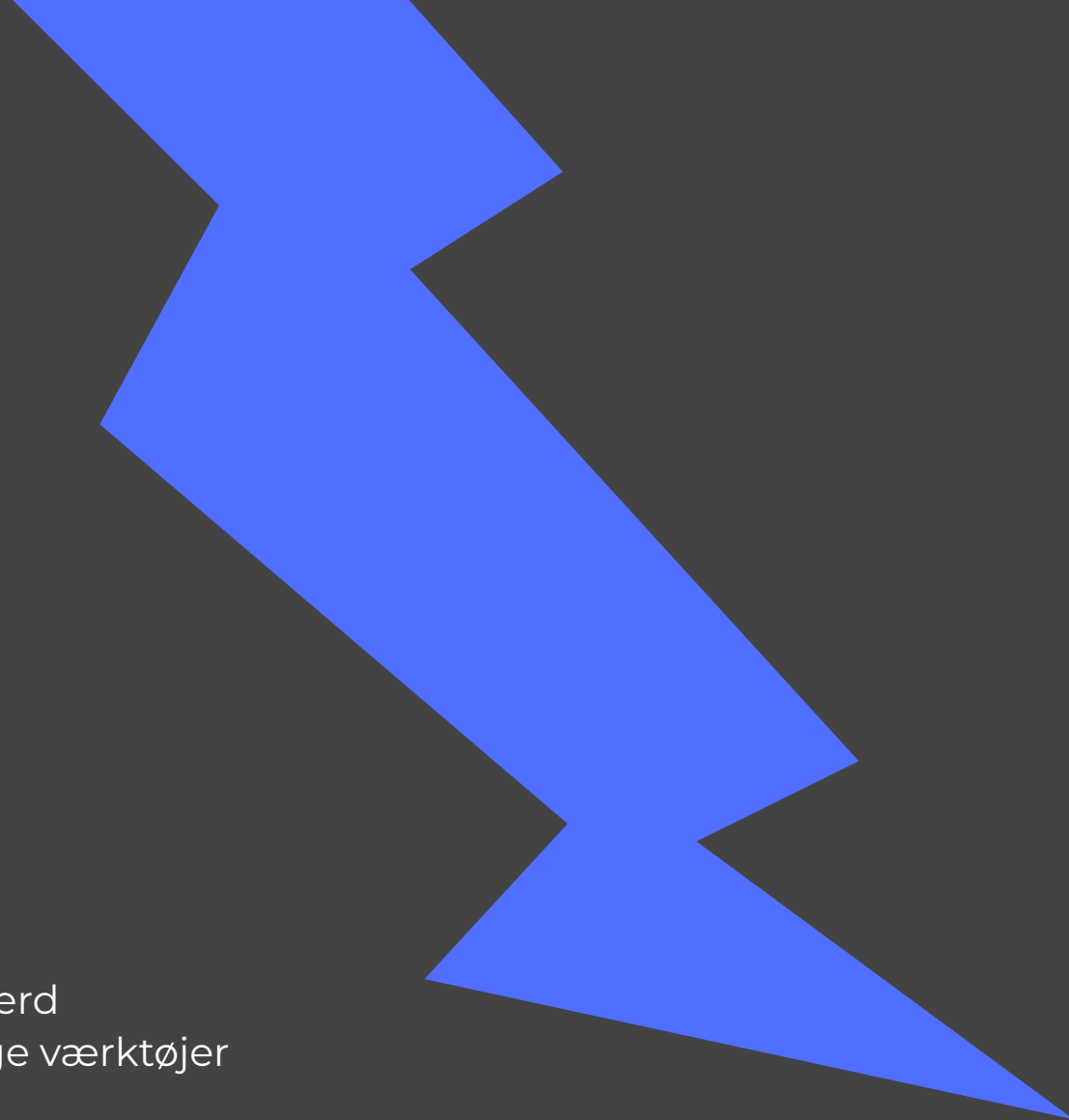

Center for
Digital Pædagogik

Risikoadfærd Online

Bliv klogere på unges online risikoadfærd
med vigtig viden og praksisanvendelige værktøjer

Om udgivelsen

Dette hæfte er udarbejdet af Center for Digital Pædagogik som afsluttende opsamling på indsatsen *Forebyggelse af risikoadfærd online*, der er gennemført med støtte fra TrygFonden i perioden 2023-2026. Hæftet fungerer som en metodevejledning til fagpersoner og andre nære voksne omkring børn og unge, der arbejder med unges risikoadfærd online.

Udgivet af

Center for Digital Pædagogik
Skanderborgvej 156, 8260 Viby J
86 37 04 00 - www.cfdp.dk

Grafisk design og layout: Center for Digital Pædagogik

Tak til

En stor tak til SSP-Samrådet samt de mange personer og organisationer i Center for Digital Pædagogiks RO-netværk, som har bidraget med værdifuld indsigt og sparring gennem hele projektperioden. Tak til TrygFonden for at gøre indsatsen mulig.

Hæftet må gerne kopieres og deles med tydelig kildeangivelse.

© Center for Digital Pædagogik 2026.

Indhold

		Side
01	Introduktion til Risikoadfærd Online	4
02	Viden online risikoadfærd Få hele baggrunden med	6
03	URO-værktøjet Er du bekymret for en ungs risikoadfærd online?	18
04	Inspirations-spørgsmål & cases Forstå den unges online risikoadfærd	25

Dyk ned i vores univers

Er du bekymret for en ung, du kender?

Mangler du konkrete værktøjer til at kvalificere dine bekymringer om unges liv på nettet?

Er du i tvivl om, hvordan du tager snakken om onlinelivet med unge?

I dette hæfte finder du konkrete værktøjer, som du kan bruge i din praksis. På **cfdp.dk/ro** finder du flere værktøjer, viden og muligheder for sparring på aktuelle sager.

Center for
Digital Pædagogik

I årene 2023-2026 har Center for Digital Pædagogik udviklet viden og konkrete værktøjer, der giver fagpersoner et fælles sprog om bekymrende online risikoadfærd, ekstremisme og radikaliserings blandt unge.

Med støtte fra TrygFonden er Risikoadfærd Online udviklet for at gøre det lettere for fagpersoner at opdage, forstå og handle på online risikoadfærd hos unge og dermed bidrage til, at børn og unges digitale trivsel bliver et fælles ansvar og anliggende for de voksne omkring dem.

Målet er at forbedre unges sikkerhed online ved at give fagpersoner viden og værktøjer til at vurdere, opspore og handle på bekymrende digital adfærd.

Uanset om du arbejder med børn og unge som lærer, pædagog eller SSP, kan du hos Center for Digital Pædagogik finde gratis værktøjer og viden om risikoadfærd online.

I det digitale univers finder du også indgangen til direkte sparring med en fagspecialist fra Center for Digital Pædagogik.

Viden + værktøjer

Værktøjet URO

Book oplæg

Find mere på **cfdp.dk/ro**

Hvad er risikoadfærd online?

Online risikoadfærd skal tages lige så alvorligt som offline risikoadfærd, selvom onlineadfærden kan være sværere for fagpersoner at opdage.

Dette hæfte om **risikoadfærd online** handler særligt om unge mænds omgang med grænsesøgende eller hadefuldt indhold på nettet, som vækker bekymring for deres demokratiske dannelse.

Det kan være interaktion med influencers, fora eller fællesskaber, som dyrker nedværdigende fremstillinger af bestemte grupper. Oftest grupper, der er minoriserede på baggrund af køn, etnicitet eller seksualitet.

Adfærden kan tænkes som et spektrum, der i den milde ende for eksempel spænder fra unge, der har misogyne influencers som en del af deres feed, til – i den grovere ende – unge, der befinder sig i destruktive fora med klare fjendebilleder.

Denne form for risikoadfærd online er ofte lovlig, men vigtig at forebygge, fordi adfærden – udover at udgøre en risiko for den unges demokratiske dannelse – kan afspejle mistrivsel samt medføre en øget risiko for radikaliserings, ekstremisme og lovovertrædelser. Andre former for negativ digital adfærd som eksempelvis selvskade, mobning eller billeddeling uden samtykke kan indgå som elementer, men er ikke det primære fokus.

Fordi denne form for online risikoadfærd udspiller sig steder, hvor fagpersoner sjældent er til stede, kan opsporing ofte være ganske vanskelig. For at adfærden opdages, kræver det ofte, at den viser sig i en offline sammenhæng – for eksempel ved, at den unge siger eller gør noget, der vækker opsigt og rejser spørgsmål om, hvor adfærden kom fra.

I **dette hæfte** udfolder vi begrebet *risikoadfærd online* med fokus på, hvordan du som fagperson kan opdage og forebygge, at unge bliver påvirket negativt af polariserende og hadefuldt online indhold.

Hæftet er henvendt til fagpersoner og andre nære voksne omkring børn og unge.

Gennem vigtig viden, fiktive, men virkelighedsnære cases og praksisanvendelige værktøjer vil du som fagperson blive klædt godt på til at forstå, genkende og arbejde med Risikoadfærd Online.

Rigtig god læselyst!

Er du typen, der helst vil springe mellemregningerne over og suse direkte til værktøjet?

[Så finder du det på side 18 >>](#)

02

Viden om online risikoadfærd

Hvad er online risikoadfærd? Hvordan kan fagpersoner genkende og arbejde med den i det fysiske rum? Og hvorfor kan unge mænd være i særlig risiko?

Hvordan arbejder DU med online risikoadfærd?

Nysgerrighed og dialog virker bedre end debunking og løftede pegefingre.

Online risikoadfærd udspringer sjældent af én enkelt årsag. Den kan være påvirket af både tekniske, sociale og psykologiske faktorer.

Derfor er det vigtigt at være nysgerrig på, hvad den unge oplever, før du handler. Den positive værdi, som den unge oplever i det digitale fællesskab eller gennem påvirkninger fra digitalt indhold, kan ofte veje tungere end de potentielle negative konsekvenser. Nysgerrighed, åbenhed og rummelighed er derfor vigtige redskaber til at skabe den nødvendige forståelse.

På de næste sider præsenteres værktøjer, der kan hjælpe dig med det. Ved at bruge dem kan du få indblik i de unges oplevelser og samtidig afsøge dine egne spørgsmål.

Center for
Digital Pædagogik

Bekymret for risikoadfærd hos en ung?
Så brug URO-værktøjet.

URO-værktøjet er et refleksions- og samtaleværktøj, der hjælper dig med at kvalificere din bekymring og skabe et fælles sprog om online risikoadfærd hos unge. Værktøjet understøtter en systematisk vurdering og kan bruges både alene og som afsæt for faglig sparring.

URO bygger på tre parametre: Nysgerrighed, ytringer og relationer. Hvert parameter består af tre niveauer, som hjælper dig med at vurdere bekymringens omfang, og hvor du som fagperson kan indplacere den pågældende unges risikoadfærd.

På side 28 finder du desuden en **samtaleguide**, som kan hjælpe dig med at få gang i samtalen med unge om deres onlineliv, også før bekymringen er fuldt afklaret.

**Du finder også
URO-værktøjet på
cfdp.dk/uro**

Scan og hop
direkte derind >>

Foretrækker du den analoge vej? Så finder du URO-værktøjet på **side 18 i rapporten >>**

Værktøjet er udviklet af Center for Digital Pædagogik i tæt dialog med SSP-Samrådet og andre relevante fagpersoner.

Online risikoadfærd handler både om **Mennesker og algoritmer**

Der er både særlige økonomiske, tekniske, sociale og psykologiske mekanismer online, der kan fremme og forstærke risikoadfærd. For dig som fagperson betyder det, at en ung kan blive eksponeret for problematisk indhold, uden selv aktivt at have opsøgt det. Derfor er det vigtigt at undersøge, hvordan den unge er endt dér, fremfor kun at fokusere på selve indholdet.

En vigtig teknisk mekanisme er, at sociale mediers algoritmer viser os det, der fastholder os. Algoritmer prioriterer kontroversielt indhold, ligesom onlinekultur kan være formet af et socialt spil om konstant at overgå hinanden. Anonymitet kan give en følelse af, at handlinger er uden konsekvenser.

Det gør de, fordi firmaerne bag er interesserede i at fastholde deres brugeres opmærksomhed så længe som muligt. Det sker ved, at algoritmerne lærer brugerne at kende og prioriterer indhold, som de – baseret på statistiske modeller – bedømmer vil fastholde brugerne længere på platformen.

“Hustle og grind er blevet en del af gymnasieelevernes daglige tale.

Det er ok at sælge kopivarer og falske abonnementer, da dem, der køber det, er beta males og fortjener at blive snydt.”

- Underviser

Mennesker og algoritmer

Mennesker interagerer mere med vildt indhold

Det er naturligt menneskeligt, at vi interagerer med det indhold, der vækker (stærke) følelser i os, uanset om de følelser er positive eller negative. I ungdommen er denne tendens ofte endnu mere udtalt, hvilket kan resultere i, at noget, den unge blot oplever som genstand for nysgerrighed, af den voksne bliver genstand for bekymring.

Unge mennesker har generelt en større tendens til grænsesøgende adfærd – det er helt naturligt, og der er ikke noget galt i det. Udfordringen er, at techplatformene bruger den viden i deres forretning. Fordi techplatformene, baseret på kompleks statistik på millionvis af brugere, vurderer at grænsesøgende eller grænseoverskridende indhold skaber mere interaktion og fastholdelse, bliver rigtigt meget problematisk indhold passivt eksponeret til helt almindelige unge.

Når en ung interesserer sig for kontroversielt indhold, er det derfor ikke nødvendigvis et udtryk for en fast holdning. Det kan også være et udtryk for nysgerrighed eller algoritmisk eksponering.

“Jeg synes, at **der er sket noget** med drengene på de sidste par år. Nogle gange er jeg bange for, hvor mange af dem der er decideret radikaliserede. **Jeg håber, det går over,** når de bliver ældre og mere modne.”

- Underviser

Mennesker og algoritmer

Algoritmer belønner interaktion

Sociale medier belønner brugerne algoritmisk for at dele og producere kontroversielt indhold, fordi det skaber interaktion (reaktioner, kommentarer, delinger mv.) fra andre brugere og fastholder dem på platformen.

Det skaber et incitament for både privatpersoner, influencers og nyhedsmedier til at producere kontroversielt indhold, når de oplever, at netop denne type indhold (hvad end det er retweets, kommentarer, posts eller andet) får mere opmærksomhed og eksponeres for flere.

Det resulterer i, at der findes rigtig meget problematisk indhold, og at vi præsenteres for det, da algoritmerne statistisk set bedømmer, at den type indhold fastholder os og får os til at reagere.

For dig som fagperson betyder det, at en ungs feed ikke nødvendigvis afspejler den unges værdier eller intentioner. Det er derfor vigtigt at spørge ind til, hvordan den unge bruger og oplever indholdet.

Techplatformenes algoritmer tager ikke højde for, om du interagerer med indholdet, fordi det gør dig glad eller vred eller noget helt tredje.

Algoritmen tager det blot som et udtryk for, at du gerne vil interagere med indholdet. Den udleder derfor, at du vil blive på platformen, hvis **den viser dig mere indhold af lignende eller voldsommere karakter.**

Case #1

Fra kønsdebat til konspirationsteorier

En ung mand ser og liker indhold med grænsesøgende humor om transkønnede, herunder en masse videoer med mænd i podcast-clips, der på en humoristisk og selvsikker måde serverer argumenter om, at der kun er to køn. Hans algoritme begynder lynhurtigt at servere lignende videoer med “white lives matter”, og der går ikke længe, før hans feed begynder at indeholde mere eksplicit hadefuldt transfobisk og racistisk indhold.

Indholdet bliver løbende mere og mere radikalt og konspiratorisk, med bl.a. nynazistiske influencers og temaer, men den unge står ikke af, da overgangen sker gradvist, og narrativerne overlapper.

Den unge begynder at interessere sig for de temaer, som fremføres i videoerne, fordi de fremføres på en spændende og overbevisende måde, og begynder derfor aktivt at kommentere på videoerne, dele indholdet med vennerne og fremsøge nynazistisk indhold og influencers på TikTok.

Den unge begynder gradvist at anerkende pointer fra konspirationsteorier om eksempelvis befolkningsudskiftning af hvide europæere.

Casen illustrerer, hvordan en interesse kan udvikle sig gradvist gennem algoritmer og fællesskaber. Det understreger, hvorfor det er vigtigt at være nysgerrig på den unges vej ind i indholdet.

Denne case er fiktiv og baseret på ekspertviden fra Center for Digital Pædagogik.

Hvordan ser online risikoadfærd ud offline?

Unge naturligt grænsesøgende adfærd har rykket sig fra fysiske kontekster, hvor den er lettere at få øje på, over i mere skjulte digitale sfærer. Det gør det vanskeligt for fagpersoner at opdage, men nogle gange viser onlinerisikoadfærden sig i glimt offline, måske i form af et grænseoverskridende meme, en voldsom video eller en rabiatt holdning i klasselokalet eller i klubben.

Det kan virke skræmmende, og det er nemt at blive bekymret for, hvilke typer af indhold de unge konsumerer. I nogle tilfælde er der god grund til at være bekymret, fordi den unge måske er på vej ud på et sidespor. I andre tilfælde er det ganske ufarligt.

Hvad skal du som fagperson være nysgerrig på?

Når du skal kvalificere og nuancere din bekymring, er der særligt fire parametre at være opmærksom på: Hvor kommer det fra, hvad er motivationen, hvilken kontekst kommer det til udtryk i, og spiller humor en rolle?

Meget bliver pakket ind i humor, hvilket gør det svært at afkode, hvornår noget skal tages for pålydende. Humoren udstyrer samtidig afsenderen med et fripas, der kan gøre det sagte usagt, skulle det vække en negativ reaktion hos modtageren.

Der kan være et hav af forskellige **motivationsfaktorer**, men fælles for dem alle er, at de i et eller andet omfang handler om **behovet for at høre til**.

Når behovet sættes i relief til den menneskelige tendens til at ville overgå hinanden, kombineret med en medfødt nysgerrighed efter at undersøge, hvad der dukker op, hvis man graver et spadestik dybere, kan det føre den unge ind i grupper og miljøer præget af grænseoverskridende og ekstremt indhold.

Mekanismerne bag: **Inspiration, motivation, kontekst og humor**

Inspiration: Hvor ytringerne kommer fra har stor betydning for, hvordan man skal forstå dem, fordi det er med til at sige noget om, i hvor høj grad den unge rent faktisk mener det, vedkommende siger. Hvis en ung for eksempel kommer med racistiske ytringer, kan det være værd at afsøge: Sidder den unge til dagligt dybt begravet i racistiske onlinemiljøer? Spejler det, han har hørt nogen i vennegruppen sige, uden at tænke over, hvad det betyder? Ser han en bestemt streamer eller influencer, som taler om gaming det meste af tiden, men som ind imellem kommer med antidemokratiske eller diskriminerende udbrud? Det er der stor forskel på, selvom det i første omgang kan komme til udtryk på samme måde.

Motivation: Der er stor forskel på, hvorfor den unge siger og gør ting. Siger han det for eksempel, fordi han oprigtigt mener det og ønsker at efterleve det? Fordi han vil vise sig overfor sine venner og positionere sig i hierarkiet i fællesskabet? Fordi han vil provokere og teste grænser? Eller fordi han føler sig presset til det?

Kontekst: Er afgørende for, hvordan vi skal forstå en ytring, og ikke mindst hvordan vi bør reagere. Der er nemlig stor forskel på, om noget bliver sagt i et lukket rum, for eksempel til vennerne i en Snapchatgruppe eller hjemme på værelset, eller om det bliver ytret offentligt som en kommentar på en offentlig YouTube-video eller i det åbne klasselokale. I lukkede rum kan man opleve større tryk og færre konsekvenser ved at gå til grænsen. I det offentlige eller åbne rum er der til gengæld kontant afregning på de holdninger, vi giver udtryk for.

Humor: Er det ytret med humor, kan det mudre billedet yderligere, da det øger kompleksiteten og vanskeliggør vurderingsprocessen. Brugen af humor kan være en måde at distancere sig fra det grove, man siger. Det kan bruges til at holde det grove ud i strakt arm som “noget, vi bare joker med”, for blandt andet at kunne teste andres modtagelse af bestemte typer holdninger. Humoren kan socialt give afsenderen fripas til at sige snart sagt hvad som helst, så længe vedkommende husker i ny og næ at smide et “slap dog af, det var bare for sjov” ind. Her er det vigtigt at se på den unges motivation og inspirationskilde for at afkode, om det er sagt i sjov eller i en vis grad af alvor.

Case #2

“Piger skal ikke game – skrub ud i køkkenet!”

Casens overskrift råbes i kor fra et par af drengene fra klubbens gaming-lokale, når pigerne forsøger at være med. Flere af drengene griner – nogle griner højere end andre, og nogle spiller bare videre. Pigerne ruller med øjnene ad dem, men ender alligevel med at forlade lokalet.

Som fagperson vil du sandsynligvis reagere på en udtalelse som denne. Måske spontant med irettesættelse, men forhåbentlig også med nysgerrighed. For hvor kom den udtalelse lige fra, hvorfor kom den, og i hvilken kontekst faldt den? Selvom der kan være tale om stødende bemærkninger, er det vigtigt, at vi som voksne kan stoppe op, trække vejret og gå på opdagelse i, hvor det kommer fra.

Det vil nemlig give et langt bedre grundlag for efterfølgende at kunne snakke om, hvorfor den slags bemærkninger ikke er i orden, og vil samtidig øge chancen for at få lov at blive lukket yderligere ind i den unges digitale liv.

Hvis vi vil forstå, hvad der er på spil, når unges grænsesøgende onlineliv viser sig offline, er der minimum fire parametre, vi skal interessere os for:

Humor: Er det alvor, for sjov eller et sted midt imellem?

Inspirationskilde: Hvor kommer det fra?

Motivation: Hvorfor siges det, som der gør?

Kontekst: I hvilken sammenhæng bliver det sagt?

Denne case er fiktiv og baseret på ekspertviden fra Center for Digital Pædagogik.

Hvorfor kan unge mænd være i risiko?

Kombinationen af manglende fortrolige relationer og gode fællesskaber, en higen efter klare maskulinitetsidealer samt synligheden af problematiske influencers udgør tilsammen den perfekte storm, der kan stille unge mænd i risiko for at ende i online risikoadfærd.

Mange unge mænd mangler fortrolige relationer og har svært ved at tale med hinanden om sårbare ting. Det kan være lettere på nettet, hvor der ikke er de samme barrierer. Desværre kan de samme fællesskaber, som indbyrdes støtter hinanden, ende med at opelske had til andre.

Maskulinitet er til debat i disse år, hvilket kan efterlade nogle unge mænd med en uvished om, hvad det vil sige at være en rigtig mand. Mange søger svar online, og nettet står klar med en overflod af influencers, fortællinger og fællesskaber, der tilbyder lette – og i nogle tilfælde - forsimplede eller skadelige svar.

Internetfællesskaber kan
for unge mænd være
**mere tiltrækkende end
offline fællesskaber,**
fordi det kan være
nemmere at være sårbar
online bag skærmen,
hvor ingen ved,
hvem man er.

Relationer, maskulinitet og internettets lette svar

Unge mænd kan have svært ved at være sårbare med hinanden, fordi det kan give sociale konsekvenser i form af skuffelse, akavethed eller latterliggørelse. De traditionelle maskulinitetsidealer kan medføre, at nogle mænd ikke udvikler et sprog og handlerum for sårbare interaktioner. Det kan især gælde sårbare interaktioner med andre mænd. For eksempel at bede om hjælp, være ked af det eller blot at være usikker eller i tvivl om noget.

Her kan internetfællesskaber for unge mænd være mere tiltrækkende end offline fællesskaber, fordi det kan være nemmere at være sårbar online, bag skærmen, hvor ingen ved, hvem man er. Det er med til at skabe et andet handlerum, hvor man kan være sig selv og udfolde sig på nogle andre præmisser – på godt og ondt. Det kan både være befriende at få mulighed for at være sårbar bag et skjold af anonymitet, men det kan også være med til at friste unge til at udøve risikoadfærd, da det samtidig er nemmere at være hadefuld og grænseoverskridende.

I dag er der mere flydende rammer for, hvordan man kan være mand. Tidligere var der mere klare og tydelige rammer for, hvordan man var en rigtig mand, hvor det primært blev påskønnet, at man var så produktiv som muligt og kunne forsørge en husstand.

De idealer indebar, at man var stoisk, ikke viste følelser og udadtil ikke havde brug for andre mennesker. Disse idealer er kommet i voldsomt opbrud i takt med kvinders øgede frigørelse og dermed opbruddet med de traditionelle familiestrukturer; kvinder har fået mindre behov for manden for at have et godt liv, og det kan efterlade nogle mænd i en form for identitetskrise. For hvornår er man så en rigtig mand?

Forvirringen skaber en efterspørgsel på klarere rammer – en efterspørgsel, som der online findes en hel industri af influencers klar til at gribe og lukrere på. For nogle mænd bliver svaret at vende tilbage til netop de traditionelle maskulinitetsidealer. De traditionelle idealer kan medføre en følelse af større ro, da de kommer med nogle mere håndgribelige markører for, hvornår man er en rigtig mand, samt giver en klarere retning i livet.

Man kan altid bare gå online med ungdomslivets sårbare spørgsmål, hvis man føler, det er grænseoverskridende at spørge venner eller ens forældre til råds. Problemet er, at mange af de svar, man som ung mand møder online, kan være skadelige. Spørgsmål til eller interaktion med indhold om for eksempel dating eller fitness kan lynhurtigt føre ind i et væld af kvindehadske og skadelige fællesskaber online såsom manosfæren eller for den sags skyld neonazistiske, højreekstreme eller voldsfascinerede fællesskaber.

Case #3

Antons vej fra fitness til manosfæren

Anton vil rigtig gerne være en stor og stærk fyr, ligesom mange af de andre drenge i hans 1. g-klasse. Han bruger rigtig meget tid i fitnesscentret og endnu mere tid med at se træningsvideoer på YouTube og fitnessindhold på TikTok. Det er alt fra konkrete træningsrutiner og opskrifter til tips og tricks til, hvordan man optimerer sin daglige rutine gennem kost, søvn og ritualer. De fitness-influencers, han ser, er alle sammen mænd, der er stærke og muskuløse, ligesom Anton gerne vil være. De taler alle sammen om, hvor vigtig selvdisciplin er, ikke kun i fitness, men for at opnå succes i livet. Det, synes Anton, er inspirerende, og han ville ønske, han havde deres selvdisciplin, så han, ligesom dem, kunne blive succesfuld.

Antons feed på TikTok er begyndt at servere en masse indhold, der handler om, hvordan man kan opnå en perfekt krop, rigdom og succes med kvinder gennem denne selvdisciplin. Det er både nogle af de samme mænd, hvis fitness-videoer han ser, og nogle helt andre, som for det meste ikke snakker om fitness. Flere af dem kalder sig selv "high value men", "sigma" og "alpha men".

Meget af indholdet er i form af små podcast-klip med fede one-liners, sjove samtaler og interessante pointer om alt fra sex og kærlighed til penge.

Han begynder at lytte til de podcast-serier, når han træner. Han synes, de har nogle solide pointer og livsanskuelser, han kan spejle sig i, som lærer ham en masse og motiverer ham til at være den bedste version af sig selv.

Han står tidligt op og træner og læser de ting, podcast-værterne foreslår. Hans hverdagsrutine begynder at ligne deres. Han føler virkelig, at de har hjulpet ham med at finde sig selv og sin plads i verden, og han føler sig meget mere sikker på sig selv nu og kender sin værdi som mand.

Han begynder at synes, at nogle i hans vennegruppe er nogle tøsedrenge, der er for følsomme og brokker sig for meget. De går op i alt muligt pjat, der ikke får dem frem i verden – ikke ligesom Anton, der nu kan se igennem strukturerne og navigere dem. Han ved nemlig, at verden kuer mænd som dem. Influencerne har hjulpet ham til at forstå, hvordan verden hænger sammen, og han synes, det er fedt, at de er så no-bullshit og bare siger tingene, som de er. Han forstår, at der ikke kommer nogen og hjælper en, at man ikke har brug for andre og selv har ansvaret for sin egen lykke, og at feminismens indtog over den vestlige verden har gjort mænd bløde og lette at undertrykke.

Denne case er fiktiv og baseret på ekspertviden fra Center for Digital Pædagogik.

03

Brug værktøjet URO

Når du er bekymret for en ung med online risikoadfærd

Værktøjet URO

Hvordan bruger du det?

Normaliseringen af unges møde med bekymrende indhold betyder, at vi er nødt til at have en gradueret forståelse af, hvad adfærden er udtryk for. Her kan URO-værktøjet være behjælpeligt.

URO er et refleksions- og samtaleværktøj til kvalificering af bekymringer for online risikoadfærd hos unge. Værktøjet fokuserer specifikt på onlineadfærden og giver et fælles sprog for bekymringen. Værktøjet giver ikke det endelige svar på, hvor bekymret du bør være; her bør du og dine kolleger selv inddrage perspektiver om generel trivsel samt omsætte jeres refleksioner til håndtering. Her har I kernefagligheden.

URO er bygget op om 3 parametre

Nysgerrighed | Ytringer | Relationer

Hvert parameter dækker over en måde, hvorpå online risikoadfærd kan komme til udtryk hos en ung. Hvert parameter har **3 niveauer** (fra lysegul til orange), som hver især indikerer en bekymringsgrad.

Når du som fagperson har en konkret bekymring for en ung i din praksis, kan du starte ved URO-værktøjet og efter bedste evne indplacere den unge på hver af de tre parametre. Husk at læse beskrivelser og dertilhørende eksempler for parametrenes tre niveauer, inden du vurderer, hvad der passer bedst på din bekymring.

Risikoadfærd & Nysgerrighed - Parameter #1

Eksemplificeret med cases om manofæren og kvindehad

Niveau 3: Holdning

Den unge er aktivt opsøgende på et udvalg af hadefuldt indhold, der ikke kun udgør underholdning eller interesse, men afspejler den unges egne holdninger.

EKSEMPEL

Den unge har aktivt valgt at følge en række hadefulde influencere, fordi de ifølge den unge er de eneste, der tør fortælle sandheden om, hvordan MeToo-bevægelsen, samtykkelovgivningen og lignende, er koordinerede forsøg på at undergrave mænds rettigheder og miskreditere politiske modstandere.

Niveau 2: Interesse

Den unge er aktivt opsøgende på et udvalg af hadefuldt indhold, som tilsammen tegner et billede af en særskilt interesse.

EKSEMPEL

Den unge har aktivt valgt at følge en række hadefulde influencere på X og YouTube, fordi den unge ser op til dem i forhold til emner som maskulinitet, fitness og økonomi. Flere af influencerne er også kendt for at udtale sig nedværdigende om kvinder, men de dele af indholdet er ikke det primære for den unge – selvom den unge synes, det er underholdende.

Niveau 1: Underholdning

Hadefuldt indhold på mainstreamplatforme er en mindre og passiv del af den unges underholdningsfeed.

EKSEMPEL

Den unge lader sig fra tid til anden underholde af videoer med influencere på TikTok og Instagram, der taler nedværdigende om kvinder, fordi indholdet opleves underholdende, provokerende og humoristisk. Videoerne søges sjældent aktivt frem af den unge, men er ikke desto mindre en fast del af den unges underholdningsfeed.

Risikoadfærd & Ytringer - Parameter #2

Eksemplificeret med cases om homofobi

Niveau 3: Overbevisning

Den unge udtrykker uden ironisk distance sympati for eksempelvis racistiske, kvindefjendske eller homofobiske anskuelser.

EKSEMPEL

Den unge ytrer reel opbakning til flere konspirationsteorier ved at skrive støttende og dele indhold. Indholdet handler bl.a. om, at en jødisk elite i det skjulte styrer verdens regeringer, medier og banker – og gennem øget indvandring planlægger en befolkningsudskiftning af traditionelle europæere.

Niveau 2: Test af grænser

Den unge udfordrer konkrete demokratiske rettigheder (måske under påskud af humor), men nuancerer ved modargumenter.

EKSEMPEL

Den unge liker og deler indhold på Instagram, som argumenterer for, at kun etniske danskere skal have stemmeret. Når indholdet udfordres af andre, nuancerer den unge sine ytringer.

Niveau 1: Humor

Den unge benytter sig af hadefuld humor, men er selv bevidst om ironisk distance, ligesom adfærden er ukarakteristisk for den unges øvrige holdninger.

EKSEMPEL

Den unge deler racistiske memes i klassechatten på Snapchat, fordi indholdet opleves provokerende og humoristisk. Når indholdet udfordres af andre, indrømmer den unge den ironiske distance. Den unge udtrykker sig ellers ikke racistisk i andre sammenhænge.

Risikoadfærd & Relationer - Parameter #3

Eksemplificeret med cases om racisme

Niveau 3: Hadfællesskab

Den unge er aktiv i et onlinemiljø, hvor hadefulde opfattelser er definerende for fællesskabet – måske på nicheplatforme kendt for bekymrende fællesskaber som f.eks. Reddit, Telegram eller Signal.

EKSEMPEL

Den unge har gennem længere tid været en aktiv del af en Telegram-kanal, der primært bruges til at udskamme homoseksualitet – for eksempel ved at sammenligne det med pædofili. Den unge er ikke den mest rabiate stemme derinde, men dyrker aktivt fællesskabet med de andre medlemmer.

Niveau 2: Social luren

Den unge lurar med på hadefulde fællesskaber i søgen efter sociale relationer eller pga. af fælles interesse for indholdet.

EKSEMPEL

I søgen efter fællesskab med andre har den unge fundet et hadefuldt fællesskab, som vækker interesse. Den unge har endnu ikke engageret sig i samtaler derinde, men lurar med og tager tilløb til at deltage aktivt. Det kan også være, at den unge ikke umiddelbart opfatter de andre som relationer, men udelukkende bruger fællesskabet til at udveksle bekymrende indhold.

Niveau 1: Blandt venner

Den unge deler hadefuldt indhold blandt venner, hvis relation til hinanden ellers ikke bygger på had mod andre.

EKSEMPEL

Den unge er en del af en vennegruppe fra skolen, der i deres gruppechat på Discord deler fornedrende memes om homoseksuelle for sjov og for at overgå hinanden. Gruppechatten bliver brugt til meget andet, men de hadefulde memes er et tilbagevendende tema over længere tid.

Hvilket næste skridt skal jeg tage?

Var du nederst, i midten eller øverst?

Jeg var mest i niveau 1

Så er det måske tilstrækkeligt med en snak om grænser med den unge.

Jeg var mest i niveau 2

Så er der formodentlig grund til større opmærksomhed – også så adfærden ikke udvikler sig yderligere.

Jeg var mest i niveau 3

Så bør du overveje, om du skal være bekymret for radikalisering. Hvis du er bekymret for radikalisering, kan du kontakte Hotline mod Radikalisering på 41 74 90 90 eller læse mere om dine muligheder på stopekstremisme.dk

Vend din bekymring med en kollega

Uanset om du primært var nederst, i midten eller øverst, er det altid en god idé at vende din bekymring og refleksion med en kollega.

Din kollega kender formentlig den unge på en lidt anden måde end dig selv og har formentlig andre eller supplerende observationer angående deres risikoadfærd, som kan være nyttige til at få det fulde billede af situationen og bekymringen.

Prøv eventuelt at gennemgå URO-værktøjets tre parametre hver for sig og få derefter en snak om, hvor I var uenige. Det kan give en mere helstøbt vurdering af bekymringen og et fingerpeg om, hvilken information I eventuelt mangler at afklare hos den unge.

Forbliv nysgerrig på den unges vinkel

Det kan være, at du undervejs var i tvivl om, hvordan du skulle angive din bekymring ét eller flere steder, fordi du manglede viden om situationen.

Det er forventeligt, at du som fagperson ikke ved præcis, hvad den unge foretager sig online, eller hvad det betyder for den unge. Disse indsigter kan være nødvendige for at forstå og kvalificere bekymringsgraden, derfor kan det være en rigtig god idé at tale med den unge selv for at blive mere afklaret.

Dine tre vigtigste våben for samtalen er **nysgerrighed**, **åbenhed** og **rummelighed**. Ved at bruge dem kan du få indblik i den unges oplevelser samtidig med, at du får afklaret dine egne spørgsmål.

For inspiration til, hvordan du kan tage hul på samtalen, kan du bruge **inspirationsspørgsmålene** på side 28.

“Vi har en gruppe på 8-10 drenge i 9. klasse, som prædiker hadtale om kvinder og deres rolle i samfundet. De ender ofte i konflikt med deres kvindelige lærere, som de udtaler, at de ikke respekterer. De har ofte fået unge kvindelige vikarer til at græde, og kommer med udmeldinger om, at de kvindelige lærere er uprofessionelle, skaber konflikter, ikke er gode til deres arbejde etc.”

- Lærer

04

Forstå den unges online risikoadfærd

Bekymret for en ung i din praksis? Få hjælp til at blive klogere på omfanget af deres online risikoadfærd gennem inspirationsspørgsmål og cases

Der er så meget de voksne ikke ser...

De unges onlineliv er i høj grad skjult for voksne, da det foregår inde i skærmen. Du bliver oftest først bekendt med det, når det kommer til udtryk i offlinelivet.

Men hvordan kan vi så få adgang til alle mellemregningerne, hvis vi har mistanke om, at en ung er ude i noget online risikoadfærd?

Vis helst interesse før bekymring

Det er meget nemmere at få indblik, når vi er bekymrede, hvis vi har husket at engagere os i den unges onlineliv, længe før bekymringen indtrådte. Det kan fx være interesse i et spil, de spiller, at få dem til at forklare en onlinetrend eller få dem til at vise en video med en influencer, de følger.

Nysgerrighed, åbenhed og rummelighed

I samtalen med de unge om deres onlineliv – både før og efter bekymringen – er dine tre vigtigste våben nysgerrighed, åbenhed og rummelighed. Ved at bruge dem kan du få indblik i den unges oplevelser samtidig med, at du får afklaret dine egne spørgsmål. Forsøg så vidt muligt at pakke forargelsen og fordømmelsen væk, da det kan bryde tillidsbåndene og tabe samtalen på gulvet.

Konkrete værktøjer til forståelsen og samtalen

På de næste sider vil du blive introduceret til en samtaleguide og tre virkelighedsnære cases, som giver dig mulighed for at afprøve metoden i praksis.

Samtaleguiden

Guiden på næste side kan bruges til at blive klogere på, hvor bekymret du bør være for en ung i din praksis, gennem en nysgerrig og åben dialog med den pågældende unge.

Det kan være en god idé at orientere sig i de tre **cases**, før du prøver spørgsmålene af i virkeligheden, for både at få indblik i hvordan det skjulte online aspekt ser ud og for at forstå de konkrete videnshuller, der kan være.

Rollespilsøvelse med cases

Det kan være en fordel at lave en kort rollespilsøvelse sammen med en kollega med udgangspunkt i en case. Her kan den ene agere fagperson og den anden agere ung. Fagpersonen må ikke se den unges del af casen og skal forsøge at få den fornødne viden ud af den unge. Den unge må gerne være en tvær teenager, der ikke giver information til hvem som helst. På den måde får I i fællesskab øvet jer i samtalen og afprøvet, hvilke spørgsmål der fungerer, og dermed kan I bedre sætte jer i den unges sted.

Samtaleguiden

Tal med de unge om risikoadfærd og livet online

Spørgsmålene anvendes i samspil med refleksions- og samtaleværktøjet URO.

Spørgsmålene hjælper med at afdække nogle af de aspekter af den unges onlineliv, du som fagperson har behov for at kende til, når du skal kvalificere din bekymring med URO.

Det kan også være, at du allerede har brugt værktøjet og derigennem blevet opmærksom på, at du har brug for at undersøge den unges motivation nærmere. På den måde kan du som fagperson trække på de to værktøjer skiftevis.

Ved at tage udgangspunkt i spørgsmålene kan du få lappet nogle af de videnshuller, der gør, at det er svært at kvalificere, hvor bekymret du bør være for den unge.

Husk: Stil altid åbne og nysgerrige spørgsmål og hold igen med fordømmelse og kritik.

Inspiration til spørgsmål

- Hvad får du ud af dét her onlinefællesskab?
- Hvilke platforme bruger du?
- Hvem er du sammen med i fællesskabet?
- Er der noget du deler? Eller aldrig deler? Og hvorfor?
- Får det dig til at tænke anderledes om dig selv?
- Søger du indholdet frem, eller dukker det bare op?
- Laver du selv indhold, eller ser du mest andres?
- Hvor meget tid bruger du på det?
- Er der noget, der går igen, i det du ser?
- Er der nogle bestemte temaer eller emner, der går igen?
- Føler du, at du passer bedst ind online eller for eksempel her på skolen? Hvorfor?
- Har indholdet/fællesskabet ændret den måde, du ser dig selv eller andre på?

Case 1:

Drengenes vilde Discord-gruppe

Fagpersonen oplever...

Du bliver som folkeskolelærer opmærksom på, at Kasper, Mikkel og Jonas på 15 år fra 9. årgang har lavet en gruppe på både Discord og Telegram, hvor der deles racistiske og på anden vis fornædrende jokes, memes og videoer.

For eksempel er du blevet fortalt, at der ligger videoer med flygtninge, der bliver overfaldet på gaden. Der skulle også være materiale derinde, der påstår, at jøder har kontrol over EU, de store medier og alle nationale banker, ligesom de hjernevasker verden gennem løgne om nazismen.

Det er blevet noget, der snakkes om på årgangen, og derfor har du hørt om det. Du har forsøgt at tale med drengegruppen om det, men bliver spist af med, at det bare er for sjov, og at du skal slappe af.

Den unge oplever...

Du (Kasper) vil gerne dele nogle spændende og sjove videoer, der får grin og anden god respons fra dine venner. Videoerne må godt have kant, grænsende til det grove.

I din søgen bevæger du dig tit længere og længere ud ad en 'Foreslået til dig'-sti med provokerende indhold eller ind i nogle fora, hvor det grove indhold er mere reglen end undtagelsen.

Det grænseoverskridende indhold er spændende, uden at du helt ved hvorfor, og derfor vender du tilbage til de forskellige fora. I nogle af de onlinemiljøer, du frekventerer, bliver der delt racistiske memes, antisemitiske jokes og videoer af voldshandlinger. Nogle taler også om selvtægt for at rette op på samfundets problemer.

Du er for det meste ikke enig i indholdet, men synes, der er reelle pointer engang imellem.

Denne case er fiktiv og baseret på ekspertviden fra Center for Digital Pædagogik.

Case 2:

Danmark bekæmper islam

Fagpersonen oplever...

Du har som pædagog haft et øje på Usman på 14 år, der kommer i din fritidsklub, fordi du flere gange har lagt mærke til, at hans feed indeholder videoer, der taler om, at muslimer bliver mistænkeliggjort og diskrimineret i Vesten.

Selvom du godt ved, at islamdebatten i Danmark kan være hård, bekymrer videoernes retorik dig. De taler bl.a. om, at børn hjernevaskes med LGBT+-propaganda. Der opstilles generelt et billede af, at Vesten bekæmper islam og muslimer. Løsningen er ifølge videoerne at holde fast i sin muslimske identitet og prioritere at omgive sig med andre muslimer frem for ikke-muslimer.

Usman passer sin skole og har gode kammerater i klassen, men har også ved flere lejligheder i undervisningen selv givet udtryk for frustration over, at 'muslimer bliver bekæmpet i Danmark'.

Den unge oplever...

Da du (Usman) var yngre, betød det ikke så meget for dig, at du var muslim, ligesom din familie ikke er specielt praktiserende. Din far kommer engang imellem i moskéen om fredagen, men ellers er det mest til højtider, at religionen bliver synlig derhjemme.

De sidste par år er du dog i stigende grad blevet optaget af, hvordan du synes, at islam og muslimer altid er under angreb i den offentlige debat, og du har selv oplevet racistiske bemærkninger. På TikTok og Instagram har du mødt videoer af unge, veltalende, muskuløse mænd, der tør stå op for muslimer.

Det er befriende og vækker en masse følelser i dig om uretfærdighed, at blive set ned på, om kulturel stolthed og maskulin modstand mod det hele. Du vil ikke skamme dig eller være underdanig, men stå op for dig selv og andre muslimer. Til gengæld ser du ikke nogen grund til at finde andre venner.

Denne case er fiktiv og baseret på ekspertviden fra Center for Digital Pædagogik.

Case 3:

Holocaust var fake og transkønnede er klamme

Fagpersonen oplever...

Som gymnasielærer er du begyndt at blive opmærksom på, at Mike, som lige er startet i din 1.g klasse, nogle gange kommer med nogle ret vilde bemærkninger i historieundervisningen. Du har både hørt ham ytre nogle underlige konspiratoriske usandheder om Holocaust i undervisningen og have nogle tilsyneladende ret racistiske diskussioner med klassekammerater om Danmarks slavehistorie i gruppearbejdet.

Du har bragt det op på lærerværelset, hvor Mikes samfundsfagslærer tilkendegav, at hun har oplevet, at han kan finde på at sige nogle ret provokerende og problematiske ting om transkønnede. Det virker jo ret usammenhængende, og du og de andre lærere har svært ved at finde rundt i, om han bare er en type, der godt kan lide at provokere, eller om der ligger noget dybere bag alle hans vilde udtalelser.

Du har på fornemmelsen, at det er pointer, han har samlet op online, da det virker som ret indøvede udtalelser.

Den unge oplever...

På din (Mikes) TikTok er der virkelig meget sjov “edgy” humor om transkønnede, herunder en masse videoer med mænd i podcast-clips, der på en humoristisk og selvsikker måde serverer argumenter om, at der kun er to køn. Det er virkelig sjovt, og det er underholdende at se de her transpersoner og woke feminister blive kuert lidt, for de fylder altså for meget i samfundsdebatten!

Din algoritme begynder lynhurtigt at servere videoer i samme format, der handler om “white lives matter”, sammen med en masse mere hadefuldt indhold om transkønnede og etniske minoriteter. Du synes, indholdet er “sygt based” (virkelig korrekt og fedt), så du er begyndt at interagere med videoerne ved at kommentere med grine-emojis eller udtrykke din enighed.

Nogle gange sender du det også til dine venner. Og lige på det sidste er du begyndt aktivt at fremsøge lignende indhold om for eksempel indvandring og befolkningsudskiftning af hvide europæere.

Denne case er fiktiv og baseret på ekspertviden fra Center for Digital Pædagogik.

Center for
Digital Pædagogik

UNGES DIGITALE LIV

www.cfdp.dk